

Stärkt skydd av den akademiska friheten

Lotta Edholm, gymnasie-, högskole- och forskningsminister

Anna-Sara Lind, särskild utredare

Den 20 augusti 2026

Stärka forskares och lärares akademiska frihet

Akademisk frihet stärker svensk högre utbildning och forskning

Den akademiska friheten utmanas runt om i världen

Forskares och lärares akademiska frihet behöver ha ett tillräckligt starkt skydd och de behöver ges tillräckligt stöd

Utgångspunkterna i utredningen

- analysera nuvarande regelverk och vid behov föreslå ändringar som syftar till att stärka skyddet av forskares och lärares individuella akademiska frihet.
- undersöka behovet av att stärka stödet till forskare och lärare i frågor som gäller deras akademiska frihet.

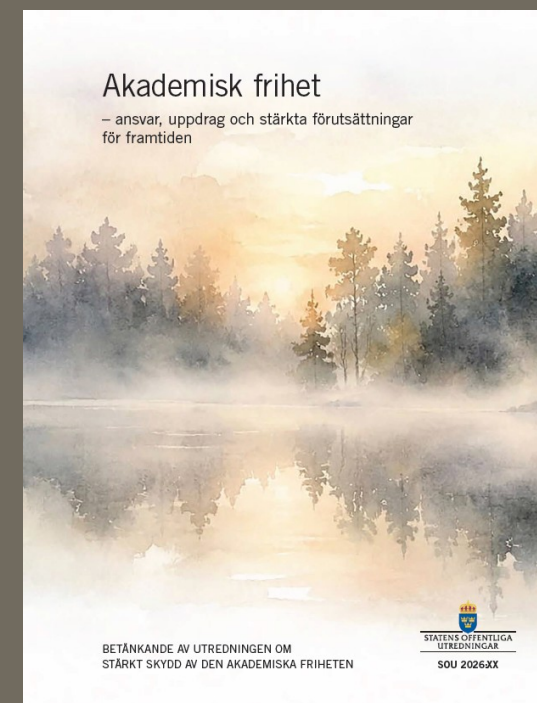
Andra åtgärder för en stark akademisk frihet

- Utredning om statliga lärosätens organisationsform
- Stärkt straffrättsligt skydd för utbildningspersonal i högskolan
- Reformerad etikprövningslagstiftning

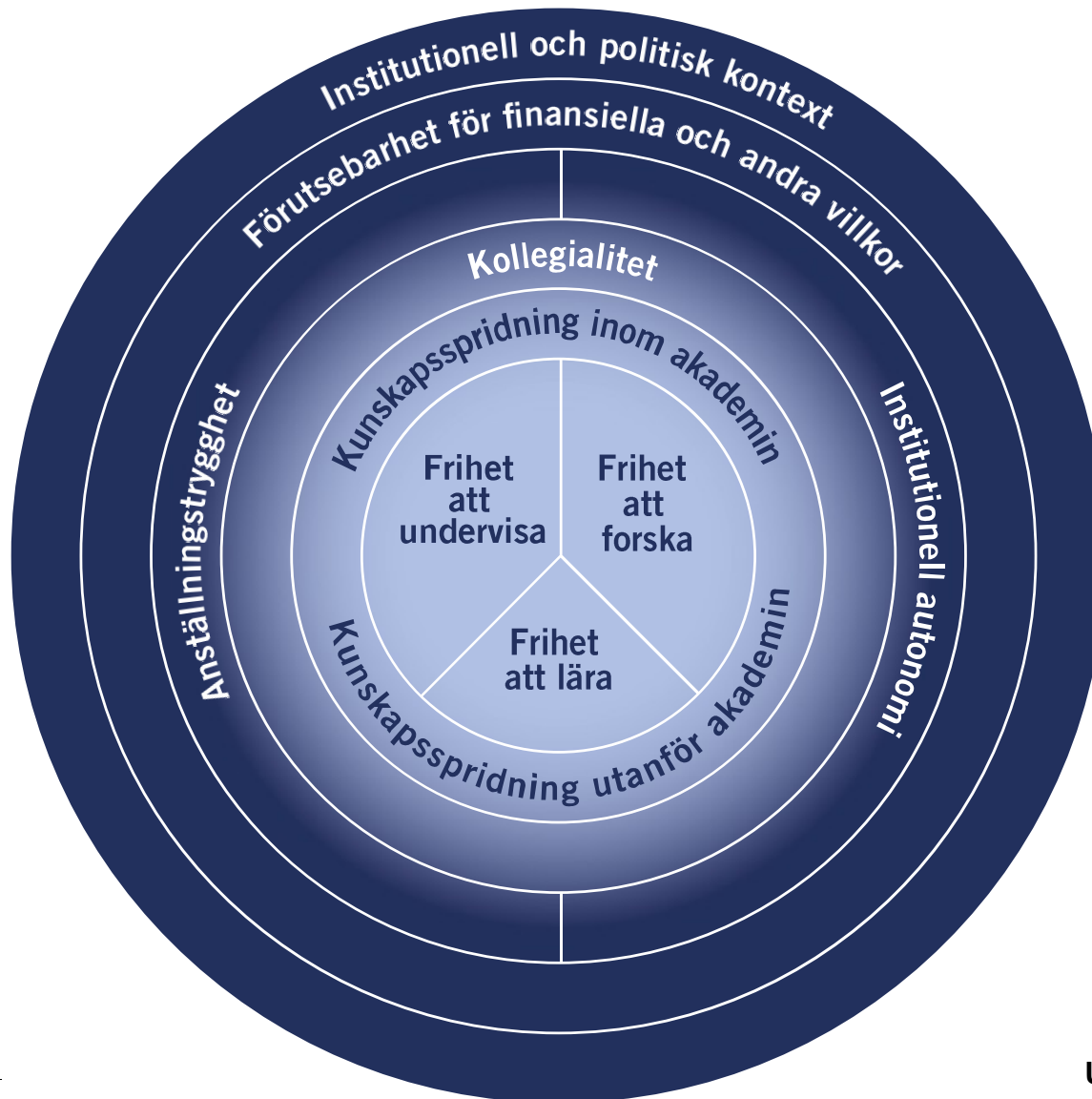
Akademisk frihet – ansvar, uppdrag och stärkta förutsättningar för framtiden

Presentation från Utredningen om stärkt skydd av den akademiska friheten, dir. 2025:42

Anna-Sara Lind, särskild utredare

Akademisk frihet: kärna och förutsättningar

Källa: Översatt och något omarbetad från Kováts, Gergely och Rónay, Zoltán (2023). *How academic freedom is monitored. Overview of methods and procedures*, Study, European Parliament, s. IV. Vårt tillägg består av den yttersta cirkeln som illustrerar den institutionella och politiska kontexten.

Slutsatser

- Tydliggör ansvaret för och betydelsen av akademisk frihet.
- Skriv in i lag det som står i förarbeten och finns i praxis.
- Mer kunskap om akademisk frihet.
- Nya utredningar för att stärka skyddet av den akademiska friheten ytterligare.

Förslag (I)

- Förändringar i högskolelagen, högskoleförordningen och förordningen om konsekvensutredningar:
 - Komplettera principen om akademisk frihet med principer för utbildningens frihet.
 - Individuell akademisk frihet kräver visst skydd för kollegialiteten.

Förslag (II)

- Lärosätena samordnar en nationell stödfunktion för akademisk frihet.
- Lärosätena får i uppdrag att tillhandahålla en utbildning om akademisk frihet för offentliganställda.

Förslag på utredningar

- Konstitutionellt skydd för hela den akademiska friheten.
- Hur examensordningen ska förvaltas.
- Sammansättning och utnämning av ledamöter i lärosätenas styrelser samt rektor.

Stärkt skydd av den akademiska friheten

Lotta Edholm, gymnasie-, högskole- och forskningsminister

Anna-Sara Lind, särskild utredare

Den 20 augusti 2026

